

ບົດຄວາມ

“ການປັ້ນຮຸ້ນ...ການຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບທີ່ອະຍຸດຕິທຳ”

ຂຽນໂດຍ: ທ່ານ ແກ້ວປະເສີດ ຄຳມິສີ, ວິຊາການ ສຳນັກງານ ຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງຫຼັກຊັບ

ຕະຫຼາດຮຸ້ນ ຫຼື ຕະຫຼາດຫຼັກຊັບ ແມ່ນມີບົດບາດສຳຄັນຕໍ່ກັບ ທຸລະກິດ, ຜູ້ປະກອບການ ແລະ ຜູ້ລົງທຶນ ໃນ ຖານະທີ່ ຕະຫຼາດຫຼັກຊັບຄື ແຫຼ່ງລະດົມເງິນທຶນທີ່ມີຕົ້ນທຶນທາງການເງິນບໍ່ສູງ, ເປັນແຫຼ່ງໃນການຊອກຫາຮຸ້ນສ່ວນ ຫຼື ຊອກຫາທຸລະກິດທີ່ມີຄວາມໜ້າສົນໃຈໃນການເຂົ້າຮ່ວມທຶນ ແລະ ທັງຍັງເປັນສະຖານທີ່ ໃນການສ້າງລາຍໄດ້ໃຫ້ແກ່ຜູ້ລົງທຶນ ທັງໃນການເກັ່ງກຳໄລ ແລະ ການຫວັງຜົນຕອບແທນຈາກການເຕີບໂຕຂອງທຸລະກິດ. ເມື່ອຕະຫຼາດຫຼັກຊັບ ຄື ແຫຼ່ງຂອງການສ້າງເມັດເງິນທີ່ເຄື່ອນທີ່ຈາກຜູ້ລົງທຶນໜຶ່ງໄປຫາຜູ້ລົງທຶນອີກຄົນໜຶ່ງ, ຈາກທຸລະກິດໄປຫາຜູ້ຖືຮຸ້ນ ຈາກ ເງິນ 1 ລ້ານ ກາຍເປັນເງິນ 10 ລ້ານ ຈາກຜູ້ທຸກຍາກ ກາຍ ເປັນຜູ້ຮັ່ງມີ ໂດຍ ຕົວຂອງຕະຫຼາດເອງຈະຂັບເຄື່ອນ ແລະ ເຄື່ອນໄຫວພາຍໃຕ້ອາລົມ, ແຮງມຸ້ງຫວັງ, ຄວາມຄາດຫວັງ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິຂອງຜູ້ລົງທຶນແຕ່ລະຄົນທີ່ມີຕໍ່ລາຄາຮຸ້ນໃນຕະຫຼາດ ແລະ ຂ່າວສານ-ສະຖານນະການຂອງບັນດາບໍລິສັດຈົດທະບຽນທີ່ມີການເປີດເຜີຍ ເຊິ່ງນັກວິຊາການທາງການເງິນ-ການລົງທຶນ ໄດ້ໃຫ້ນິຍາມສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນນີ້ວ່າ “ປະສິດທິພາບຕະຫຼາດ ຫຼື Efficient Market Hypothesis (EMH)”. ຈາກກະບວນການ-ກົນໄກດັ່ງກ່າວນີ້ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດມີກຸ່ມຄົນທີ່ຫວັງສວຍໂອກາດຂອງລະບົບດັ່ງກ່າວເພື່ອສ້າງຜົນຕອບແທນໃຫ້ຕົນ ໂດຍຄວາມພະຍາຍາມໃນການສ້າງເງື່ອນໄຂຂອງການເອົາລັດເອົາປຽບ ຜູ້ລົງທຶນອື່ນໆໃນຕະຫຼາດຂຶ້ນ ທີ່ຖືກເອີ້ນວ່າ “ການຊື້-ຂາຍ ຫຼື ການເຮັດທຸລະກຳທີ່ບໍ່ຍຸດຕິທຳຂຶ້ນ (Unfair Trading)”.

Unfair Trading ນັ້ນ ໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນມັກປະກອບດ້ວຍ ການປັ້ນຮຸ້ນ ແລະ ການໃຊ້ຂໍ້ມູນພາຍໃນເພື່ອຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ເພື່ອຫຼອກລວງ ແລະ ເອົາລັດເອົາປຽບຜູ້ລົງທຶນຊຶ່ງຖືວ່າ ທີ່ເປັນໄພຮ້າຍແຮງ ແລະ ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍໃຫ້ແກ່ຜູ້ລົງທຶນ ແລະ ຕະຫຼາດທຶນຫຼາຍທີ່ສຸດ. ການປັ້ນຮຸ້ນ ຫຼື Market Manipulation ຄວາມໝາຍວ່າ ຜູ້ລົງທຶນໃດໜຶ່ງ (ທີ່ມີອຳນາດທາງການເງິນ ຫຼື ຈຳນວນຮຸ້ນ) ຫຼື ກຸ່ມຜູ້ລົງທຶນໃດໜຶ່ງ ມີພຶດຕິກຳສົມຮູ້ຮ່ວມຄິດກັນ ໃນການເຄື່ອນໄຫວຊື້-ຂາຍຮຸ້ນທີ່ຜິດປົກກະຕິ ໂດຍທີ່ຮຸ້ນຕົວດັ່ງກ່າວບໍ່ມີປັດໃຈໃດເລີຍທີ່ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ລາຄາຮຸ້ນຄວນ ເພີ່ມຂຶ້ນ ຫຼື ຫຼຸດລົງອັນເຮັດໃຫ້ເກີດ ຈິດວິທະຍາ (Psychology) ໃນຕະຫຼາດຫຼັກຊັບຕໍ່ຮຸ້ນດັ່ງກ່າວຂຶ້ນ ອັນເຮັດໃຫ້ຜູ້ລົງທຶນລາຍອື່ນໆ ເກີດການຫຼົງເຊື່ອ ແລະ ເຄື່ອນໄຫວຕາມກົນອຸບາຍຂອງກຸ່ມຄົນດັ່ງກ່າວ ໃນການເຂົ້າຊື້ ຫຼື ເທຂາຍຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ຈົນເຮັດໃຫ້ລາຄາຮຸ້ນ ຂຶ້ນ ຫຼື ລົງ ຢ່າງຮຸນແຮງ ແລ້ວກຸ່ມຜູ້ຫຼອກລວງຈະຄ່ອຍທະຍອຍຖອນໂຕອອກ ແລະ ປ່ອຍໃຫ້ຜູ້ລົງທຶນລາຍອື່ນຢູ່ໃນພາວະຄ້າງຢູ່ກັບລາຄາທີ່ບໍ່ສາມາດຊື້ ຫຼື ຂາຍໄດ້, ໂດຍກຸ່ມດັ່ງກ່າວກະທຳການສິ່ງຄຳສັ່ງຊື້-ຂາຍຫາກັນໄປມາແບບໄຍແມງມຸງ ເພື່ອສ້າງສະຖານນະການ ການຊື້-ຂາຍປອມ ເຮັດຄືກັບວ່າຮຸ້ນດັ່ງກ່າວ ພວມເຄື່ອນໄຫວພາຍໃຕ້ປັດໃຈລັບບາງຢ່າງທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີການເປີດເຜີຍເທື່ອ ຈຶ່ງສິ່ງຜົນໃຫ້ຄົນຕ້ອງ ການຮຸ້ນນັ້ນຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ລາຄາພຸ່ງຂຶ້ນ (ກໍລະນີປັ້ນລາຄາຮຸ້ນ) ເມື່ອຜູ້ລົງທຶນອື່ນຫຼົງເຊື່ອກໍຈະເຂົ້າໄປຊື້ຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ສຸດທ້າຍກໍບໍ່ສາມາດຂາຍອອກໄປໄດ້

ເພາະລາຄາຮຸ້ນດັ່ງກ່າວປັບຕົວຂຶ້ນສູງຫຼາຍແລ້ວ ແລະ ແຮງຊື້(ປອມງ)ກໍ່ມີດຽວ ແລະ ຫາຍໄປໝົດແລ້ວ ບໍ່ມີໃຜເຂົ້າມາຊື້-ຂາຍຄືກັບມື້ທີ່ຜ່ານໆມານັ້ນເອງ.

ໝາກຫົວໃຈຫຼັກຂອງການປັບຕະຫຼາດຄື ການຫຼອກລວງ, ປຸກປັ້ນ ແລະ ສ້າງສະຖານະການບັນຍາ ກາດການຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ເພື່ອຕົວະຍົວະ ຫຼື ຫຼອກໃຫ້ຜູ້ອື່ນຫຼົງເຂົ້າໃຈຜິດຕໍ່ທ່າອ່ຽງ ແລະ ທົດທາງຂອງລາຄາຫຼັກຊັບ ໂດຍມີຄວາມພະຍານາມໃນການເຄື່ອນໄຫວ ດັ່ງນີ້:

(1) ພະຍາຍາມຄ່ອຍໆຊື້ ຫຼື ຄ່ອຍໆຍູ້ລາຄາຫຼັກຊັບໃດໜຶ່ງໃຫ້ມີທ່າອ່ຽງປັບຕົວເພີ່ມຂຶ້ນເທື່ອລະໜ້ອຍ ແລະ ຕໍ່ເນື່ອງ;

(2) ພະຍາຍາມເຮັດໃຫ້ເກີດ ບັນຍາກາດການຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບນັ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ເຊິ່ງມີຜົນໃຫ້ລາຄາຮຸ້ນເລີ່ມຄ່ອຍໆສູງຂຶ້ນ ຈາກການຈັບຄູ່ຊື້-ຂາຍທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ (ພຶດຕິກຳສິ່ງຄຳສັ່ງຊື້-ຂາຍໄປມາຂອງກຸ່ມດຽວກັນ);

(3) ພະຍາຍາມເຮັດໃຫ້ຜູ້ລົງທຶນອື່ນເລີ່ມເຊື່ອວ່າ ຮຸ້ນດັ່ງກ່າວພວມມີຄວາມຕ້ອງການຊື້-ຂາຍກັນສູງ ແລະ ລາຄາກໍ່ເລີ່ມປັບຕົວຂຶ້ນສູງ (ໂດຍບໍ່ສັງເກດວ່າ ລາຄາເລີ່ມຈະສູງເກີນຈົງແລ້ວ ເພາະຍັງເຊື່ອວ່າຈະມີຄົນມາຊື້ຕໍ່ນັ້ນເອງ) ໂດຍຍັງມີຄົນທີ່ຍັງມີຄວາມຕ້ອງການຊື້ໃນລາຄານັ້ນຢູ່ ຈຶ່ງເລີ່ມສິ່ງຄຳສັ່ງຊື້-ຂາຍເຂົ້າຮ່ວມໂດຍບໍ່ສົງໃສວ່າ ຕົນເອງພວມເຂົ້າຮ່ວມກະບວນການປັບລາຄາຮຸ້ນນຳກຸ່ມດັ່ງກ່າວ;

(4) ເມື່ອລາຄາເລີ່ມສູງໃນລະດັບທີ່ຕັ້ງເປົ້າໄວ້ແລ້ວ ກຸ່ມດັ່ງກ່າວກໍ່ຈະເລີ່ມປ່ຽນບົດບາດຈາກ ຜູ້ຊື້ (ຂາຍບາງສ່ວນ) ມາເປັນຜູ້ຂາຍຫຼັກ ເພື່ອທີ່ຈະຄ່ອຍໆເທຂາຍຮຸ້ນຂອງຕົນເອງໄປໝົດ ເຊິ່ງໃນກະບວນການດັ່ງກ່າວ ກໍ່ອາດໃຊ້ຄົນໃນກຸ່ມຕົນພະຍາຍາມເຂົ້າຊື້ປົນນຳເພື່ອສ້າງບັນຍາກາດວ່າ ຍັງຄົງມີຄົນຢາກຊື້ຢູ່;

(5) ສ່ວນຕ່າງຂອງການຊື້-ຂາຍທັງໝົດຂອງກຸ່ມນີ້ຄືກຳໄລ ແລະ ເມື່ອພວກເຂົາໄດ້ກຳໄລແລ້ວ ກໍ່ຈະພາກັນຖອນໂຕອອກຈາກກະດານຊື້-ຂາຍໝົດ ຖ້າໃຫ້ຜູ້ອື່ນທີ່ຍັງບໍ່ທັນຮູ້ໂຕ ຊື້ ແລະ ບໍ່ສາມາດຂາຍໄດ້ເພາະບໍ່ມີໃຜເຂົ້າມາຊື້ກັບຄືນອີກແລ້ວ (ຊື້ໃນລາຄາສູງເກີນກວ່າຈະຂາຍໄດ້) ບໍ່ສາມາດຂາຍຫຼັກອອກໄປໄດ້.

ນອກຈາກ ການປັບຮຸ້ນຈະເປັນ ການເຄື່ອນໄຫວຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ທີ່ອະຍຸດຕິທຳ ແລະ ບໍ່ເປັນທຳ (Unfair Trading) ແລ້ວ; ຍັງມີການໃຊ້ຂໍ້ມູນພາຍໃນເພື່ອຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ຫຼື Insider Trading ເປັນອີກໜຶ່ງຮູບການຂອງການຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ທີ່ອະຍຸດຕິທຳເຊັ່ນກັນ ໂດຍ Insider Trading ຄວາມໝາຍວ່າ ຜູ້ລົງທຶນໃດໜຶ່ງ ອາໄສຂໍ້ມູນພາຍໃນຂອງບໍລິສັດໃດໜຶ່ງ ທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີການເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະຊົນ ກໍ່ຄືຜູ້ລົງທຶນອື່ນໆໃນຕະຫຼາດໄດ້ຮັບຮູ້ເທື່ອເພື່ອທຳການຊື້ ຫຼື ຂາຍຮຸ້ນກ່ອນທີ່ຈະມີການເປີດເຜີຍຂ່າວດັ່ງກ່າວ ເພື່ອສ້າງໂອກາດໃຫ້ຕົນໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນຈາກການເຄື່ອນໄຫວຂອງລາຄາຮຸ້ນກ່ອນຜູ້ລົງທຶນລາຍອື່ນ. ລັກສະນະຂອງ Insider Trading ຈະມີລັກສະນະຂອງການຊື້ ຫຼື ຂາຍ ຮຸ້ນ ກ່ອນທີ່ຈະມີການປະກາດຂ່າວ ເລື່ອງໃດໜຶ່ງ ເຊິ່ງຂ່າວນັ້ນອາດຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ລາຄາ ຫາກຂ່າວດັ່ງກ່າວນັ້ນ ໄດ້ທຳການເປີດເຜີຍແກ່ມວນຊົນ ເຊັ່ນ ຖ້າຖ້າບໍລິສັດ ປະກາດຜົນການດຳເນີນງານອອກມາຕີ ມີກຳໄລສູງ ລາຄາຮຸ້ນກໍ່ສູງຂຶ້ນ ເພາະຜູ້ລົງທຶນຄາດຫວັງເງິນປັນຜົນ ແລະ ຄວາມຈະເລີນຂອງທຸລະກິດ. ກົງກັນຂ້າມຖ້າບໍລິສັດ

ປະກາດຜົນການດໍາເນີນງານບໍ່ດີ ຂາດທຶນ ລາຄາຮຸ້ນກໍ່ຈະຕົກ ເພາະຜູ້ລົງທຶນຜິດຫວັງກັບຜົນການດໍາເນີນທຸລະກິດ ເຊິ່ງອາດເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ຮັບເງິນປັນຜົນຕາມຈໍານວນທີ່ຄາດຫວັງ ຫຼື ອາດພິຈາລະນາແລ້ວວ່າ ບໍລິສັດອາດຈະບໍ່ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງພຽງພໍໃນການເຮັດທຸລະກິດໃນຊ່ວງເວລານີ້ ຈຶ່ງທໍາການຂາຍຮຸ້ນອອກກ່ອນ ກ່ອນທີ່ຜູ້ອື່ນຈະຂາຍຈົນເຮັດໃຫ້ລາຄາຕົກລົງຫຼາຍກວ່ານີ້. ຫາກຜູ້ທີ່ຮູ້ຂໍ້ມູນກ່ອນ ທໍາການຊື້ ຫຼື ຂາຍຮຸ້ນກ່ອນທີ່ຂ່າວດັ່ງກ່າວຈະເກີດຂຶ້ນ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບກໍາໄລຈາກການປ່ຽນແປງຂອງລາຄາຮຸ້ນ ບໍ່ວ່າຈະຢູ່ຕະຫຼາດຂຶ້ນ 1 ຫຼື ຂຶ້ນ 2 ກໍ່ຕາມ. ບັນຫາ Insider Trading ແມ່ນຈະມີຜູ້ຫຼິ້ນ ຫຼື ຜູ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທີ່ມາຈາກກຸ່ມຄົນທີ່ອາດສາມາດຮັບຮູ້, ເຂົ້າເຖິງ ຫຼື ກ່ຽວພັນກັບຂໍ້ມູນທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີການເປີດເຜີຍໃນລັກສະນະທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມໃດໜຶ່ງ ເຊິ່ງບຸກຄົນດັ່ງກ່າວແມ່ນອາດປະກອບດ້ວຍ: ພະນັກງານບໍລິສັດ, ຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກໃນບໍລິສັດ, ຜູ້ຖືຮຸ້ນ, ພະນັກງານ ຫຼື ບຸກຄົນທີ່ເຮັດວຽກຕິດພັນກັບບໍລິສັດດັ່ງກ່າວ(ຄູ່ຄ້າ, ບໍລິສັດທີ່ປຶກສາທາງການເງິນ, ບໍລິສັດຫຼັກຊັບ, ຜູ້ກວດສອບພາຍນອກ ແລະ ບໍລິສັດຈັດອັນດັບຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືເປັນຕົ້ນ), ຝ່າຍບໍລິຫານ ຫຼື ຄົນໃນເຄືອຍາດ-ກ່ຽວພັນກັບຄົນພາຍໃນບໍລິສັດ ຫຼື ສະພາບໍລິຫານ ລວມທັງຜູ້ກວດສອບພາຍໃນເປັນຕົ້ນ.

ຫົວໃຈຫຼັກຂອງການໃຊ້ຂໍ້ມູນພາຍໃນຄື ການເຄື່ອນໄຫວຊື້-ຂາຍຮຸ້ນໃນຊ່ວງໄລຍະເວລາໃດໜຶ່ງ ກ່ອນທີ່ຈະມີການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນຈາກບໍລິສັດຈົດທະບຽນ ແລະ ອາດຈະກັບມາຊື້ ຫຼື ຂາຍຊໍ້າ ເມື່ອມີການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວ ເມື່ອເຫັນວ່າ ລາຄາຮຸ້ນນັ້ນໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກຂ່າວນັ້ນແລ້ວ ເຊັ່ນ ຂາຍເວລາລາຄາຂຶ້ນສູງ ຊື້ກັບຄືນເມື່ອລາຄາຕົກລົງມາຫຼາຍແລ້ວຫຼັງຈາກມີການປະກາດຂ່າວ ຫຼື ຮຽກວ່າ ຂາຍແພງ (ເກັ່ງກໍາໄລ) ຊື້ຖືກ (ເມື່ອຄົນເລີ່ມເທຂາຍອອກ ເຊິ່ງຈະເຮັດໃຫ້ຕົນສາມາດຊື້ຮຸ້ນໃນລາຄາຖືກກວ່າປົກກະຕິ) ໂດຍການກະທໍາໃນລັກສະນະດັ່ງກ່າວນີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ເຖິງລັກສະນະຂອງ ຜູ້ໃຊ້ຂໍ້ມູນພາຍໃນຄື:

- ຈະເຄື່ອນໄຫວໃນການຊື້ ຫຼື ຂາຍຫຼັກຊັບ ໃຫ້ໜ້ອຍຄັ້ງທີ່ສຸດ ເພື່ອທໍາການເກັບ ຫຼື ເທຂາຍຫຼັກຊັບ (ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ຜູ້ອື່ນສົງໃສ)ກ່ອນທີ່ຈະມີການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນ;
- ເມື່ອມີການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນແລ້ວ ຜູ້ໃຊ້ຂໍ້ມູນພາຍໃນ ອາດຈະຢຸດການເຄື່ອນໄຫວໂດຍທັນທີ ເພື່ອລໍຜົນ;
- ຜູ້ທີ່ເຄື່ອນໄຫວໃນລັກສະນະດັ່ງທີ່ກ່າວມາ ຈະມີຄວາມກ່ຽວພັນກັບ ບໍລິສັດທີ່ຈົດທະບຽນ ເຊິ່ງອາດເປັນຄວາມກ່ຽວພັນໂດຍກົງ (ຄົນໃນບໍລິສັດ) ຫຼື ໂດຍອ້ອມ (ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບບໍລິສັດ-ຄົນໃນບໍລິສັດ) ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາຮູ້ຂໍ້ມູນພາຍໃນທີ່ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ເປີດເຜີຍ ເພື່ອນໍາເອົາຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວມາຫາຜົນປະໂຫຍດ ຈາກການຊື້-ຂາຍຮຸ້ນຂອງບໍລິສັດດັ່ງກ່າວ.

ດັ່ງນັ້ນ, ທາງທີ່ດີທີ່ສຸດທີ່ ທ່ານຈະສາມາດປ້ອງກັນໂຕເອງຈາກການປັນຮຸ້ນໄດ້ກໍ່ຄື ການມີສະຕິໃນການຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ແລະ ຄວນຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບພາຍໃຕ້ການພິຈາລະນາສະຖານະການ ແລະ ລາຄາຂອງຫຼັກຊັບກ່ອນທຸກຄັ້ງທີ່ຈະຊື້-ຂາຍຫຼັກຊັບ ແລະ ທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດທີ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ທ່ານຫຼຸດພື້ນ ແລະ ຫຼີກລ່ຽງທຸກຄວາມສ່ຽງຈາກການລົງທຶນໄດ້ທຸກຮູບແບບກໍ່ຄືຄວາມບໍ່ໂລບມາກ ແລະ ຫຼົງເຊື່ອຜົນຕອບແທນທີ່ສູງເກີນຈົງ ເພາະເມື່ອໃດທີ່ທ່ານຫຼົງເຊື່ອກັບຜົນຕອບແທນທີ່ຄາດວ່າຈະໄດ້ສູງຢ່າງຂາດສະຕິແລ້ວ ທ່ານກໍ່ອາດຈະກາຍເປັນເຫຍື່ອຂອງມົດສາຊິບໄດ້ ບໍ່ວ່າຈະເປັນການລົງທຶນໃນສິ່ງ

ໃດກໍ່ຕາມ. ດັ່ງນັ້ນ ກ່ອນລົງທຶນ ຫຼື ຕັດສິນໃຈລົງທຶນບໍ່ວ່າຈະເປັນການລົງທຶນໃນຕະຫຼາດຫຼັກຊັບ ຫຼື ລົງທຶນໃນສິ່ງໃດກໍ່ຕາມ ທ່ານລອງຕອບຄໍາຖາມເຫຼົ່ານີ້ກ່ອນວ່າ ມັນຈະເປັນຄວາມຈິງ ຫຼື ບໍ່ ?

1. ລາຄາຮຸ້ນຂຶ້ນສູງຫຼາຍ ເພາະຫຍັງ? ບໍລິສັດປະກາດຜົນປະກອບການ ຫຼື ບໍ່? ບໍລິສັດ ແຈ້ງຂ່າວບາງຢ່າງທີ່ມີຜົນຕໍ່ກັບລາຄາຫຼັກຊັບຫຼືບໍ່? ຫຼື ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນນັ້ນຍ້ອນຫຍັງ?

2. 2 ມື້ກ່ອນ ລາຄາກໍ່ຂຶ້ນ ມື້ນີ້ລາຄາກໍ່ຂຶ້ນ ທ່ານຈະເຊື່ອໄດ້ແນວໃດວ່າມັນຈະຂຶ້ນໄປອີກ? ຖ້າທ່ານເຊື່ອກໍ່ລອງຫາເຫດຜົນປະກອບການຕັດສິນໃຈເບິ່ງ?

3. ຖ້າທ່ານຈະຊື້ຫຼັກຊັບນັ້ນ ລອງຖາມຕົວທ່ານເອງກ່ອນວ່າ ຖ້າທ່ານຈະຊື້ເພື່ອເກັ່ງກຳໄລສ່ວນຕ່າງລາຄາແລ້ວນັ້ນ ລາຄາທີ່ທ່ານຈະຂາຍ ແມ່ນລາຄາເທົ່າໃດ? ລາຄານັ້ນແມ່ນເກີດຈາກການຄາດການ ຫຼື ການພິຈາລະນາແນວໃດ?

4. ຖ້າມີຄົນບອກທ່ານວ່າ ລົງທຶນນຳເຂົ້າເຈົ້າແລ້ວຈະໄດ້ຜົນຕອບແທນສູງແທ້ສູງວ່າ ສູງກວ່າທະນາຄານ ຖ້າດີແທ້ແນວນັ້ນເປັນຫຍັງເຂົາຄິບໍ່ເຮັດເອງ ເປັນຫຍັງຕ້ອງຊວນທ່ານເຮັດ?

5. ໃຜກໍ່ຕາມທີ່ສັນຍາກັບທ່ານວ່າ ລົງທຶນກັບເຂົາແລ້ວທ່ານຈະໄດ້ຜົນຕອບແທນເທົ່ານັ້ນເທົ່ານີ້ ຂໍບອກເລີຍວ່າທ່ານຖືກຕົວະແລ້ວ ຖ້າເຂົາເຮັດໄດ້ຄືດັ່ງທີ່ເວົ້າເປັນຫຍັງເຂົາຕ້ອງມາຊວນທ່ານນຳ? ທ່ານແມ່ນໃຜ?

ບັນດາຄໍາຖາມທີ່ດັ່ງນັ້ນ ກໍ່ເພື່ອໃຫ້ທ່ານ ຕັ້ງສະຕິພິຈາລະນາ ກ່ອນການຕັດສິນໃຈລົງທຶນບໍ່ວ່າກັບສິ່ງໃດກໍ່ຕາມ ໂດຍຢ່າໃຫ້ເລື່ອງເງິນເງິນທອງທອງ ເລື່ອງຜົນຕອບແທນ ມາປິດຫູບັງຕາ ແລະ ທຳລາຍສະຕິຂອງທ່ານ ຫາກທ່ານເຮັດໄດ້ ຄວາມບໍ່ຍຸດຕິທຳໃນການຊື້-ຂາຍ ຫຼື ຄວາມບໍ່ຍຸດຕິທຳໃນການລົງທຶນກໍ່ຈະບໍ່ເກີດຂຶ້ນແນ່ນອນ.